

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН СУДЬЯЛАР КОЛЛЕГИЯСЫНЫН АНЫКТАМАСЫ

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин
«Элдик» депутаттык тобунун
кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө

2023-жылдын 14-марты

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: Ч.А. Айдарбекова, К.А. Дуйшеев, Л.Ч. Жолдошева, сот отурумунун катчысы Маамыталы кызы Камиланын катышуусу менен Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин «Элдик» депутаттык тобунун сунуштамасын карап чыгып, төмөнкүлөрдү

ТА П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна (мындан ары – Конституциялык сот) 2023-жылдын 15-февралында Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин «Элдик» депутаттык тобунун (мындан ары – депутаттык тобу) «Кыргыз Республикасынын Конституциясына өзгөртүү киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамынын долбооруна (мындан ары – мыйзамдын долбоору) корутунду берүү жөнүндө сунуштамасы келип түшкөн.

Сунуштамада баяндалгандай, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин VII чакырылышынын 61 депутатынын демилгеси менен мыйзамдын долбоору иштелип чыккан. Ал «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын

мыйзамынын 22-беренесине ылайык, Жогорку Кеңешинин расмий сайтында 2022 жылдын 20-октябрында коомдук талкуулоо үчүн жайгаштырылган. Ал мыйзамдын долбоорун кабыл алуу үчүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 116-беренесине ылайык Кыргыз Республикасынын Президентине референдум дайындоо тууралуу сунуш киргизүү үчүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 2-бөлүгүнүн 5-пунктун жетекчиликке алып депутаттык тобу мыйзамдын долбооруна Конституциялык сот тарабынан корутунду берүүнү суранууда.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы кайрылууну жана ага тиркелген материалдарды изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде текшерүү жүргүзгөн судья-баяндамачы Ч.А. Айдарбекованын маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Судьялар коллегиясы кайрылууну кабыл алуу же кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө маселени чечүүдө, кайрылууда коюлган маселелердин конституциялык сот өндүрүшүнө жол берилгендигине жана кайрылуунун «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келүүсүнө таянат.

Белгиленген конституциялык Мыйзам менен конституциялык контролдоо органынын ыйгарым укуктарынын чөйрөсү, кайрылуунун формасына жана мазмунуна коюлган талаптар белгиленип, Конституциялык соттун алдында конституциялык сот өндүрүшүнүн алкагында чечилүүгө тийиш болгон айрым маселелерди коюуга укугу бар субъекттердин тиешелүү тизмеси аныкталган.

Конституциялык сотко кайрылуучу ар бир субъект, аны кайрылуунун тийиштүү субъекти катары идентификациялай турган өзүнүн укуктарын тастыктаган документтерди келтириши керек. Депутаттык топ анын түзүлүшү, аталышы, тизмедеги курамы жана топтун жетекчиси жөнүндө Жогорку Кеңештин отурумунда жарыялаган учурдан тартып расмий статуска ээ болот.

Кайрылууга тиркелген документтерде депутаттык топту түзүү, депутаттык топтун түзүмүнүн тизмеси, жетекчини тандоо жөнүндө документтер, аны уюштуруунун жана ишинин тартибин караган депутаттык топ жөнүндө жобо келтирилген эмес.

Белгилей кетсек, “Элдик” депутаттык тобунун 2023-жылдын 10-февралындагы мыйзам долбоору боюнча корутунду берүү жөнүндө Конституциялык сотко кайрылуу тууралуу арызга тиркелген чечими тиешелүү түрдө күбөлөндүрүлбөгөн көчүрмө болуп саналат. Депутаттык топтун жогоруда көрсөтүлгөн чечиминин мыйзамдуулугун тастыктоо үчүн, ошондой эле А. Түмөнбаевге кайрылууга кол коюуга жана конституциялык сот өндүрүшүнүн алкагында депутаттык топтун кызыкчылыгын коргоого укук берген депутаттык топтун мүчөлөрүнүн көпчүлүк добушу менен чечим кабыл алынганын ырастаган депутаттык топтун жыйналышынын протоколунун белгиленген тартипте күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсүн тиркөө зарыл эле.

Ошону менен бирге, конституциялык контролдоо органы «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 17-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык Конституцияга өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө мыйзам долбооруна корутунду берүү менен, мыйзам долбоорунун мазмунунан тышкары, ошондой эле Конституциянын 116-беренесинде каралган ага өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүүнүн тартибине анын ылайык келишин да аныктайт деп белгилеп кетүү керек. Мыйзам долбоорун киргизүүнүн конституциялуулугун мындай текшерүү милдеттүү болуп саналат жана Конституциянын кол тийбестигин, мамлекеттик түзүлүштүн туруктуулугун, жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин ишке ашырууну камсыз кылуучу институттарды өнүктүрүүнү, конституциялык мыйзамдардын жана укук тартибинин сакталышын, ошондой эле Конституцияда бекитилген максаттарды менен милдеттерди жүзөгө ашырууну камсыз кылуу максаттарын көздөйт. Конституцияга өзгөртүү киргизүү боюнча кандай гана демилге болбосун, Конституциянын өзүндө

жана мыйзам долбоорун кабыл алууну камсыз кылган тийиштүү мыйзамдар менен аныкталган тартипке баш ийиши керек.

Ушуга байланыштуу, Конституциялык сот мыйзам долбоорун текшерүүдө мыйзам долбоорунун субъекттик курамы боюнча (мында Жогорку Кеңештин депутаттарынын жалпы санынын үчтөн экисиден кем эмесинин добушу менен), жөнгө салуу предмети боюнча (Конституциянын экинчи бөлүмүнө өзгөртүү киргизилүүдө), кабыл алуу таризи боюнча (бул учурда Президент тарабынан дайындалган референдум аркылуу) туура демилгелегендигин аныктайт.

Демек, кайрылуу субъекти мыйзам долбооруна корутунду берүү жөнүндө сунуштамасына «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Регламенти жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык мыйзам долбоорунун демилгеленгендиги тууралуу далилдерди келтирүүгө тийиш (44, 46-беренелер (мыйзам чыгаруу демилге укугунун субъекти мыйзам долбоорун демилгелөө тууралуу коштоо катынын тийиштүү түрдө күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсүн келтириши керек), 47-берене (мыйзам долбоорунун катталганын жана анын Жогорку Кеңештин расмий сайтында жайгаштырылганын тастыктоочу документ).

Бирок, “Элдик” депутаттык тобунун берген кайрылуусуна жогоруда көрсөтүлгөн документтер тиркелген эмес, ал эми маалымкат-негиздеменин аягында көрсөтүлгөн Жогорку Кеңештин депутаттарынын тизмеси алардын кол тамгаларын камтыбайт, бул кайрылууну конституциялык сот өндүрүшүнө кабыл алуудан жана аны маңызы боюнча кароодон баш тартууга негиз болуп саналат.

Жогоруда аталган тыянактардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 1, 3-пункттарын жана жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин «Элдик» депутаттык тобунун сунуштамасын өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.

2. Сунуштама жана ага тиркелген материалдар арыз ээсине кайтарылып берилсин.

3. Аныктама арыздануучу тарабынан үч айдын ичинде Конституциялык сотко даттанылышы мумкун.

Судьялар коллегиясы:

Ч.А. Айдарбекова

К.А. Дуйшеев

Л.Ч. Жолдошева

№ _____